

М. С. ГОРБАЧЕВ НУТҚИ

(Давоми. Боши биринчи бетда).

Ривожланишимизнинг ўткир, кечиктириб бўлмайдиган муаммолари юзасидан қарорлар қабул қилинганлигини сўзидан бошлайман. Ўзининг энг муҳим натижаларига киритиш кераклиги шубҳасиз. Мен аввало, икки кун илгари биз «Пенсия ташиноти ва аҳолига иқтисодий хизматни яхшилашнинг кечиктириб бўлмайдиган тадбирлари тўғрисида» қабул қилган қонунни назарда тутишим. Халқ депутатлари жамияти учун энг нозик бўлган шу масалани ҳал қилишни тезлаштиришни талаб этишлар ва зарур маблағларни излаб топшда ҳукуматга ёрдам беришлар. Партия, насаба союзлари, комсомол, тинчлик фонди, меҳнат коллективлари, бошқарув органлари, кўпгина бошқа жамоат ташкилотлари ўз ҳиссаларини қўшишлар. Зотан, мана шу амалий тадбир ҳар қандай гап-сўзлардан яхши бўлиб, халқнинг, биринчи навбатда унинг ерданги муҳтож табақаларининг энг муҳим талаб-эҳтиёжларини қондириш тўғрисида таъкид қилишни Олий Совет ўзининг бош вазифаси деб ҳисоблаётганидан далolat беради.

СССР Министрлар Советига пенсия ташиноти тўғрисидаги қонун лойиҳасини ишлаб чиқишни жадаллаштириш ва уни шу йилнинг ўзидеёқ тақдим этиш тақлиф қилинди. Депутатларнинг топиширигига биноан чет эллардан товарлар ва дори-дармонлар сотиб олиш тўғрисида қарор қабул қилинди, бу аса ички товар оборотини таъминанга 10 миллиард сумлик кўпайтириш имконини беради.

Ҳама нарсани ҳам бирданга асло ҳал этиб бўлмайди, албатта. Ресурсларнинг чекланганлиги, мамлакат молиявий аҳолининг издан чиққанлиги, қайта қуриш суръатларининг секинлиги ўз таъсирини ўтказмоқда. Кўзга оғларда биз иқтисодий ислохотга, мамлакатдаги иқтисодий вазиятни яхшилашга тааллуқли бўлган ва олинган кўзаловчи қарорларни таяйибла, қабул қилишимиз лозим бўлади. Ўтмиш бизга мерос қилиб қолдирган ҳатоларни, кейинги вақтларда юзага келган муаммоларни ҳам бартараф этиш йўлига қатъий қадам қўйди.

Олий Советнинг иштибо ва афзалликлар комиссияси ишга киришти. Комиссия СССР Солиқни сўлаш бош бошқармасининг қарамонига бўлган бошқаруш давлат-саноатий муассасаларини, бир қанча дам олиш уйлари, шу асосда «она ва бола» типидagi комплекслар ташкил этиш мақсадига дарҳол умумий фойдаланишга топширишни тақлиф этади. Мен бу тақлифни тўғри деб ҳисоблайман. Ҳукуматнинг нуқтаназари ҳам худди шундай. Москва ободлигида давлат қарашли бир қанча бог-ҳовлиларни худди шу мақсадда илгари топширилганларига кўшимча равишда топшириш тўғрисида қарор

қабул этилганлигини маълум қила оламиз.

Комиссия иттифоқдош республикаларнинг Министрлар Советларига мурожаат этиб, жуда қисқа муддат ичида худди шундай қарорлар чиқариб, уларга ошқорла тўс беришни тақлиф қилди. Ўртоқлар, биз сўзидан СССР Олий Советининг мажлислари давомидида экология муаммосини ҳал этишни кечиктириб бўлмаслигини тўла даражада ҳис этидик. Олий Советнинг кузги сессиясида экология хавфсизлиги масалаларини ниҳоятда ўткир қилиб қўйиш керак. Мамлакат бу соҳада гоят қатъий чоралар қўрилишни талаб этмоқда. Олий Советнинг тегишли комитетлари ва комиссиялари миллий экология программаси ишлаб чиқишни ўз назорати остига олишлари лозим. Бу ишлаб чиқарувчи кучларни жойлаштиришга доир шунчаки бир масала, атроф муҳитга салбий таъсир ўтказиб, янги корхоналарни тўғри талашдан иборат шунчаки бир маҳаллий вазифа эмас, балки халқнинг яшашининг ўзини, унинг ҳолати ва келгуси ҳаётига таъсир қилмоқда. Биз уш ҳал этишга худди шундай ёндашимиз лозим.

Шуни айтишим керакки, бугун экология комитетининг вазифалари биз кўзда тутишимиздаги комплекс миллий программани ишлаб чиқиш ниҳосига етказилишини кўтиб турмай, (бу программа ўн учинчи беш йиллик ва кейинги беш йилликларнинг таркибий қисми бўлиб қолиши керак) ҳукуматнинг, зарур ҳолларда эса СССР Олий Советининг ҳам қарорлари қабул қилиниши лозим бўлган гоят муҳим муаммоларни ақришти тўғрисидаги тақлиф билан келишди. Таянчдан сўнг бизнинг қайтиб келишимизга гама мана шу тақлифлар таянчданди, биз эса уларга баҳо бериб, қандай иш тутишимиз тўғрисида аҳдлашиб ололамиз, деб ўйлайман.

Фаолиятимизнинг якунлари тўғрисида гапирар эканман, яна бир жиҳатни тила олмасдан ўтмайман. СССР Олий Советининг биринчи сессияси жуда мураккаб бир дарва бўлди. Очинини айтганда, ўтган бир йили ой мобайлида бонинг том маънода бирорта ҳам оқибатга кўчимиз бўлмади. Партия, ҳукумат, органлар, сингарлар СССР Олий Совети ҳам шу кўнларда содир бўлган барча воқеалар ва жомарол вазиятларга бевосита жалб этилди. Биз ҳаммаиз жомаролларнинг ўқоларини қандай қилиб сундириш, ахтиросларни тинчлатириш, адолат бузилган жойларда уни тиклаш, азит чекканлар тўғрисида гап-хўрлик қилиш, келгусида бундай ҳодисаларнинг такрорланганига йўл кўймаслик ҳақида биргаликда келгашиб турдик.

Мен шу ҳақда гапирар туриб, аввало миллатлараро муносабатларни назарда тутишим. Мазкур муаммоларни бирдиганга ҳал этиб бўлмайди, албатта. Ҳозир Миллатлар Совети Тоғли

Қорабоғ автоном области бўлича, меҳнат турклари, қрим татарлари, совет немислари муаммолари бўйича тузган комиссиялар иш олиб бормоқда. Мамлакат барча халқларнинг манфаатларини эътиборга олиб, этилган масалалар ҳар томонлама ўрганилмоқда, уларни ҳал этиш йўллари синчиклаб қидирилмоқда.

Бу иш мураккаб, аммо биз мана шу барча муаммоларнинг энг мақбул ечимларини биргаликда топишимиз лозим. Бундай ечимлар кескинлик йўлларида эмас, балки биргаликда амалий куч-гайрат сарфлаш орқали топилиши мумкин. Ҳозир вазминлик ва ўзаро ҳўрмат керак. Биз ҳаммаиз миллатлараро жомаролар ниҳага айланиб кетиши тўғрисида йўлларимиз лозим. Қочоқларнинг, шундай қулдратга йўлланган кишиларнинг тақдир тўғрисида алоҳида айтиб ўтмоқчиман. Бундай кишилар ҳозир қарига бўлишларидан қатъий назар уларга мумкин қадар кўпроқ эътибор бериш зарур. Ўнг муҳими эса қўлбал қочоқларни келтириб чиқаришга сабабларни биргаликда ҳаракат қилиб, бартараф этиш лозим.

Мен бу ҳақда айтиб ўттириш яна шунинг учун зарур деб ҳисоблайман, кейинги кўнларда ахтирослар ҳали ҳамма жойда ҳам асло тинчлмаганлигиндан, баъзи жойларда эса вазият ҳатто янада кескинлашганлидан қатъий назар бурувчи сигналлар келиб турибди. Ўртоқлар, Олий Совет бизнинг барча халқларимизга яна мурожаат этиб, уларни вазминлик, сабр-тоқат қўрсатишга, ҳамкорлик қилишга, ярашшига, муаммоларни бартараф этишга қаршичи керак, деб ўйлайман. Бундан бошқа йўл йўқ, бошқача ёндашув боши берк кўчага, инсоний фожияларга олиб боради.

Мамлакатнинг кўмир қазиб чиқариладиган районларда иш ташлашлар биз учун жиддий снов бўлиб қолди. Шахтёрлар олға сурган талабларини меҳнат қиларидан билан биргаликда ҳал этиш учун партия, ҳукумат, насаба союзларининг зўр гайрат билан ҳамжиҳат ҳаракат қилишларига тўғри келди. Шунини айтишим керакки, бунда мана шу районлардан саланган депутатлар катта ёрдам бердилар, улар ўз сайловчиларига ҳўрмуз қилиб, кўнларда аҳволдан қўтилиш йўллари излаб топшга фаол қўшилдилар.

Бугун бу ерда ҳукуматимиз кўнриб кетди, оз бўлмаса, ваҳимга тушиб қолди, деган таъна сўзлари эшитилди. Аввало, темирўйчиларнинг иш ташлаш эҳти-моми тўғрисидаги сигналлар олинганда ушбу масала худ-сунда менинг кўнрим назарда тутилган бўлса керак, деб ўйлайман. Бундай шубҳа-ҳатомонларни дарҳол рад этмоқчиман. Мамлакат раҳбариятида ваҳимга тушиб кайфиятлари йўқ, ваҳолонки, баъзи кимсалар аҳвол айтиш шундай, деган фикрини тинчтиришга уринишмоқда. Аммо, раҳбарият мана шу қийин кўнларда ҳеч қан-

дай сохта далласиз, реал ҳавотирликни, содир бўлаётган воқеаларга беришган баҳони жамиятга етказиб, бундай воқеаларнинг ривожланиши ниҳага олиб келиши мумкинлигини тўпна-тўғри айтиди. Менимча, ҳал билан рўй-рост, ҳалол мулоқот олиб бориб, биз тўғри, масъулият билан иш тутдик. Бу — ваҳима эмас, балки биз қайта қуриш деб атаётган нарсанидир. Ўзларининг қаразлик ва худбинлик мақсадлари йўлида шу мавзудан фойдаланаётган барча танқидчиларга жавоб мана шундай.

Мазкур масалаларнинг сессияда муҳамаа этилганлиги ҳам, СССР Олий Советининг мамлакатга гоят катта эътибор етказиётгани иш ташлашларни мумкин қадар тезроқ тўхтатишга даъват этиб қабул қилинган мурожаатномаси ҳам катта роль ўйнаганига шубҳаланмас бўлади.

Биз ҳаммаиз содир бўлган воқеадан сабоқ чиқариб олишимиз керак. Қайта қуриш, демократиялаш, ислохотлар шартотида юзага келадиган барча муаммолар ҳокимият ва бошқарув органларининг аҳоли билан биргаликда иш қилиш учун ва бутун жамият учун мақбул ечимларга эришиш мақсадига меҳнатқашар билан амалий мулоқот олиб бориш йўлларида ҳал этилиши лозимлигида ҳал этилиши лозимлигида ҳал этилиши лозимлигида ҳал этилиши лозим.

Бунда марказ билан жойларнинг ўзвий баҳамжиҳат ҳаракати айланиса зарур. Мен бу мавзуда илгари ҳам гапирган эдим. Бир қанча ўткир иқтисодий ва иқтисодий муаммоларга биз ҳуд келган ҳозирги пайтда кадрларнинг бир қисмида айбон ўзларидан соит қилиб, уни ўзгаларга ағдариш майли бўлганлиги иш эмас. «Кўнлар» ҳам, марказда ҳам шундай ҳол мавжуд.

Мана ҳозир маҳаллий раҳбарлар марказий органлар ва илдорларни кенчириб бўлмас барча гуноҳларда айбали бошмоқдалар. Ўз навбатда марказий органлар ва илдорлар эса жойлардагила фаолиятсизлиги, таяйрга айёрликка мойиллиги, умумийиётга ресурсларидан кўпроқ нарсани ундириб олишти иштилош учун таъна қилмоқдалар.

Ҳар иккала томоннинг таъналарига ҳақиқат улуши бор, албатта; уларнинг қай-си бири кўнлигини ҳар бир конкрет ҳолда аниқлаб олиш керак. Бироқ ҳато ва ўйрилишлар учун айбон бир-бирига тўнкашдан кўра меҳнатни, ҳўқуқлар, ваколатлар, масъулиятни яхши муносабид ҳолда ва пухта тақсимлаш аниқ муҳимроқ бўлса керак. Аслини олганда, ўртоқлар, бу ҳозир бар-ча ислохотлар — ҳам иқтисодий, ҳам сиесий ислохотларнинг бош масаласидир. Олий Совет ҳозирдаёқ бир қанча тегишли қарорларни қабул қилди, аммо, бу йўналишда ҳал ҳали талафтинга ишланишчи керак бўлади.

Визитдан эътироф этганда, биз ҳозирча истаётган даражадаги сўлжишларга эришишга муваффақ бўлма-

ган бошқа бир соҳа тўғрисида ҳам гапирман. Бу — жи-ноятчиликка қарши курашиш. Кейинги вақтларда жи-ноятчилик ҳатарили қўлам касб этганлигидан биз ҳаммаиз ҳақоний ташвиш ва газаб туйғусини бошдан кечирмоқдамиз. Бунинг замирида муайян иқтисодий ва иқтисодий сабаблар борлиги шубҳасиз, аммо, биринчи навбатда ҳўқуқни муҳофаза қилиш органларининг фао-лияти заифлашганлиги улар-га жамоатчилик етарлича ёрдам бермаётганлиги ва ис-ласиғи уларнинг фаолияти зарур ҳўқуқни нормалар ва йўл-йўриқлар билан дуруст таъминланмаганлиги бунинг сабабларидир.

Биз сизлар билан суҳ-ҳўқуқий ислохотни амалга ошириш билан боғлиқ қонун ақлири таяйиланиш жадаллаштириш тўғрисида умумий шаклда топириқ бердик. Бироқ очинини айтганда, Олий Советнинг ушбу сессиясида ўзимизнинг прин-ципал позициямизни айт-масдан келгаштирилганимиздан менда, ўйлайманки, бошқа қарор қабулдатларда ҳам қанча ҳўсил бўлмади. Шу боисдан мен СССР Олий Советининг «Жиноятчиликка қарши курашга доир қатъий чоралар тўғрисидаги» қарор-ни лойиҳасини сизларнинг муҳамамагизга ҳавола қили-шини зарур, деб топдим. Унинг қабул қилиниши бу курашда янги босқични бошлаб беради. Бунини жамият маъқуллашига, биз қарор асосида ташкил эти-ладиган янги органларнинг ҳа-ракатларини барча совет кишилари қўллаб-қувватла-шларига ишончим комил.

Олий Совет биринчи сессиядеёқ халқаро масалалар-ни кўриб чиқишга киришди. Ядро протестилашнинг ўт-казмаслик ва ядро синовла-рини тўхтатиш масаласи юзасидан АҚШ конгрессига мурожаатнома қабул қилин-ди. СССРнинг ушбу халқаро акти ратификация этилди. Қўшма қорхоналар барпо этиш ва чет эллардаги совет савдо ваколатхоналари ма-саласига оид фармонлар та-йинланди. Давлат, парла-мент делегацияларини бир-бирига юбориб туриш режа-лари белгиланди. Депутат-лар Буюк Британия, Фран-ция ва ГФРга сафарларнинг якунлари тўғрисидаги, Бар-шава Шартномасида қатна-шувчи давлатлар Сиесий масалақот комитетининг кел-гаш ҳақидаги, Олий Совет делегациясининг Бразилия, Аргентинага сафари тўғри-сидаги ахборотларни тингла-дилар. Вакилларимизнинг Яқин Шарқ ҳўсусидаги халқаро парламент конфе-ренциясида қатнашганлик-лари тўғрисидаги ҳисобот тингланди.

Биринчи сессияда бажа-ришга муваффақ бўлган ишларнинг қисқача шарҳи мана шунлардан иборатдир: ўртоқлар, кўриб турибсиз-ларки, биз ўз ишимиздан қанчалик қаноат ҳўсил қил-маган бўлишимизга қарай-май, муваффақиятларимиз юзмаслига қўша оладиган натижалар бор.

Аммо биринчи сессиянинг якунлари шундангина иборат эмас, албатта. Бу якун-

лар салмоқлироқ ва жуда хилма хилдир. Олий Совет ички сиесийатини кўпгина йўналишларида жиддий омиллар берди. Бундан мен, аввало, сўздан сўнг унинг иш маҳаллий ҳокимият ор-ганларига қўчи далда бер-ганлигини таъкидлаган бўлур эдим. Халқ депутатлари Со-ветларининг навбатдан таш-қар сессияларини фар-моийш берувчи ва иқроқи органларнинг ҳисоботлари билан ўзқатниш тўғрисида қа-бул қилинган қарор муҳим аҳамиятга эга деб ўйлайман. Регионаларнинг социал-иқ-тисодий программаларини ба-жариш, қайта қуришга ҳа-қарит қилаётган барча на-рсаларни қатъийан бартараф этиш чораларини ишлаб чи-қиш масалалари сессиялар-нинг марказига қўйилди.

Республика ва маҳаллий органларга бўлажак сайлов муносабати билан таяйиб-ларлик ишлари жуда мураккаб ва муҳимдир. Ушбу масала-лар ҳўсусида бўлиб ўтган мунозара барча учун мақбул бўлган, сиесий ислохот ва-зифаларига мос келадиган ечимлар топилади, деб умид қилиш имконини беради.

Олий Совет жойларда халқ депутатлари Советла-рига сайловни яқинлашти-ришни ёқлаб фикр билдири-ганлиги ёқинида бўлса ке-рак. Республикаларда шун-дай иш олиб борилаётганли-ги, сайлов тўғрисидаги қо-нун лойиҳалари таяйилана-ётганлиги, тез орада улар ке-ң муҳамаа учун эълон қилиниши тўғрисида сизлар-ни хабардор қилган эдим. Табиийки, уларга йўл очиб бериш учун Конституцияга тузатишлар киритиш лозим бўлади. Биз сизлар билан бу масалани муфассал ва атрофлича муҳамаа қил-дик. Бугун Олий Совет Президиуми ана шу туза-тишларни бўлажак сессияга тақдим этишга таяйиллаш учун комиссия роставини тасдиқлади. Сўзсизда кел-ганда шунини айтиш керакки, тузатишларнинг СССР халқ депутатларининг барчаси-дан сўраб чиқиш йўли би-лан тасдиқлаш мумкин бў-лади. Бу эса сайлов кампа-ниясини ўз вақтида бошлаш ва ўтказиш имконини бе-ради. Менимча, депутатлар-нинг ҳаммаси шундай фикрга қўшилмоқдалар. Бугун мен шу ҳўсусида ўртоқ Попов билан суҳбатлашган эдим, регионаларро группани-да фикри ҳам ана шундай.

Умуман, ўртоқлар, биз СССР Олий Совети ўзини янгиланган бораётган сиесий сиестеманинг обр-ўзти-борли бўлини сифатида қа-ўн-либ, деб айтишга ҳақли-миз. Унинг роли сизларди-бўлиб бу шубҳасиз қучайиб бораверди. Бу ҳўсусида ме-нинг ҳеч қандай шубҳам йўқ.

Бу нарсани зиммасига юк-са масъулият қўйлади, комитетлар ва комиссиялар-нинг фаолиятини тақомил-лаштириш, совет парламен-тининг умумий маданиятини юксалтириш мажбуриятини қўйлади. Олий Совет аъзо-лари ўзларининг депутатли-гуриларини хотирижам ва самарали адо эти олишлари учун маийиш масалаларни ҳам тезроқ ҳал этиш лозим.

Президиум аппарати мана шунларнинг ҳаммаси тўғриси-да жон қўйдиришни керак. Бироқ Олий Советда ҳўқм сурадиган муҳит ҳам-мадан кўра муҳимроқдир, албатта. Менинг назаримда, унинг, агар таъбир жоиз бўлса, рисоладагидек тар-тиб-қондаси бир-бири билан маҳкам боғланган икки жи-ҳатни ўз ичига олади. Бу — бир томондан, мунозараларнинг мутлақ эркинлиги, ҳар қандай қарарлар ва пози-цияларни ифода этиш мум-кинлиги ҳақида иқкинчи то-мондан, иложи борида, бир-лик асосида оқилона муш-та-рак ечимга эришишга ишти-лишдир.

Менимча, умуман сўз-дининг иш ҳам, Олий Совет-нинг иш ҳам гарчи муаммо-сиз бўлмасда, мана шундай руҳда ўтди. Лекин бошқа бир тенденция ҳам ўз таъ-сирини ўтказди. Яқинда бизга регионаларро группани-даги регионаларнинг эълон қи-линиши. Аслида гап иқти-моий ривожланиш муаммо-ларига нисбатан қарашлар ва ёндашувлардаги табиий тафовутга қандайдир ташки-лий шакллар бағишлашга уриниш тўғрисида борапти. Регионаларро группадagi баъзи ўртоқлар ўзларини сўз радикаллар деб аташди. Бундан қандай маъно кели-б чиқади — бошқалар ўзлари-ни марказчилар ёки ўнгалар деб ҳисоблашлари ва ҳатто шундай деб эълон қилиш-лари керакми? Бундан иш қандай наф қўришини ҳо-зира айти оломайман. Бу-ларнинг ҳаммасини жуда пухта ўйлаб қўриш керак. Лекин бундай сунъий ра-вишдаги ақралиш Олий Со-ветимизнинг ҳал этишга тўғри келмаётган аниқ-равшан масалаларда қарам-қарш туришга олиб келмайдими, шу тариқа сайловчилар, со-вет ижамияти биздан қўтаёт-ган вазифаларнинг бажари-лишини мушқуллаштирмай-дими?

Очинини айтганда, регио-наларро группаларда авж олиб кетган ўша мунозара-да (унинг баъзи аъзолари айниқса митинглар вақтида қилаётган яғворларик даъ-ватларини эътиборга олма-ганда) бу ерда СССР Олий Советининг минбаридан ай-тилиши мумкин бўлмаган бирон-бир фикр-мулоҳаза эшитилган йўқ. Ақралиш эмас, балки жиқлашиб не-рақлигининг энг яхши исоти-ши шу эмасми, ахир. Модер-мики, ишимиз муштарак экан, қайта қуриш йўлида мамлакатни танглидан олиб чиқишни, халқнинг моддий ва маънавий фаровонлиги даражасини юксалтириш, социалистик иқтисодий ту-зумимизни янгиланиш, унинг бор имкониятларини намоён қилишни биз ҳаммаиз ўзи-мизнинг олий бурчимиз, деб ҳисоблаётган эканмиз — агар биз ҳаммаиз шунга рози эканмиз, у ҳолда ҳаммаиз аҳдлашиб оламиз.

Биз айна шу йўлдан — кўчларни бирлаштириш ва ўзаро ишонччи муштаҳам-лаш йўлида боришимиз ке-раклигига депутатлар қўши-ладилар, деб ўйлайман. Бу нарсани принципий қарашлар-нинг қатъий туриб ҳимол қи-лиш мумкинлигини асло ин-

кор этмайди. Олий Совет-нинг ўтган иш қўнлари фикр-ларининг хилма-хиллиги ҳа-қаратларининг бирлиги учун ту-сиқ бўла олмаслигини яққол кўрсатди.

Бўлажак ишларни таш-кил этиш тўғрисида бир-ички оғиз сўз. Олий Советнинг кузги сессиясини афтидан, комитетлар ҳақида комиссия-ларнинг ишидан бошлаш мақсадда мувофиқ қўри-на-ди. Сизларга тарқатилган қонун лойиҳалари мажмуа-сини обдон «элак-элак қи-лиш», бундай ишни 18 сен-тябрь, душанба қўнунда бошлаб юбориш керак. Ме-нимча, бунга ҳамма рози. Комиссиялар ва комитетлар-нинг бир ҳафталик иш па-латаларининг қўшма мажлис-ларига ҳам анча тайёр ҳо-лда келиш имконини беради — мажлисларни 25 сентяб-рда бошлаш мумкин.

СССР халқ депутатлари-нинг иқкинчи сўзиди шу йилнинг қолган қисмидаги муҳим воқеа бўлиши шубҳа-сиз. Биз бу сўзсизда гоят пухта ҳўсирлик қўришимиз керак. У муайян маънода Олий Совет ишига якун ясади; сўзсизда тақдим этиш режалаштирилаётган маса-лаларнинг қўнни қўришчи ёки кечиктириш мумкин эмас. Булар, аввало, кон-ституцион қўрилиш масала-ларидир. Асосий қўнунга киритилиш зарур бўлган ўзгариш ва қўшимчалар яқин вақт ичиди аниқ ишлаб чиқилиб, таърифла-ниши лозим. Тегишли ко-миссия, тузилган ва у ҳозир-деёқ ишламоқда. Мазкур ма-сала Олий Советда муҳамаа қилингандан кейин у узи-л-кесил қарор чиқариш учун сўзсизда топирилади.

Биз иқкинчи сўзсизда ко-номикамни соғломлаштириш юзасидан катта, тўз чора-тадбирларни ҳам қабул қи-лишимиз лозим. Ўн учинчи беш йилликда ва анча олис истиқболда халқ ҳўжалиги-ни ривожлантиришнинг асо-сий йўналишларини белги-лаб олиш керак бўлади. Қай-та қуриш тақдир, бизнинг келаятигимиз биз ана шу асосий йўналишларни ри-вожлантириш энг муҳим та-лаб-эҳтиёжларини қанчалик муваққаслаштира олиши-мизга, мақсадларимизни им-кониятларимиз билан уйғун-лаштириш, бутун ишлаб чи-қариш потенциалини сафар-бар эти олишимизга талай даражада боғлиқ бўлади.

Шундай қилиб олдинда катта, гоят жиддий ишлар турибди. Мамлакат олдида турган муаммоларнинг ў-чиқлиги, биз биринчи на-вбатда ҳал этишимиз лозим бўлган гоят зарур вазифалар ана шу ишларнинг мазму-нини, маромини белгилаб бермоқда.

Азиз ўртоқлар, пировар-дида сизларнинг яхши дам олишиниғизни тилаб истак билдиримоқчиман. Ҳаммангиз яхши дам олишга муносиб-сизлар, деб ўйлайман. Сай-ловчилар билан узраиш учун жўнаб кетадиган ёки комитетлар ва комиссиялар-даги ишнинг давом этирида-ри қишларга эса муваффа-қият натижалар тилайман. Биринчи қаҳирин СССР Олий Советининг сессия-син ёпқ деб эълон қиламан.

СССР халқ депутатлари съездининг Мандат комиссиясида

3 август кўни Кремлда СССР халқ депутатлари съезди Мандат комиссиясининг мажлиси бўлди. СССР халқ депутатларига сайлов ўтказувчи Марказий сайлов комиссиясининг раиси В. П. Орловнинг «СССР халқ депутатлари сайловни ўтказувчи Марказий сайлов комиссиясининг гражданлиг-нинг ҳатлари ва тақлифлари билан ишлаш тўғрисидаги» Таристон АССР 389-Мензелик территориял сайлов округидан СССР халқ депутати тақорий сайловни натижалари ҳақидаги.

РСФСР 27-Смоленск мил-лий-территориял сайлов ок-ругида овоз бериш якунла-ри тўғрисидаги ахборотларни тингладди. Мандат комиссиясининг раиси Б. В. Гидасов граж-данлардан сўзид Мандат ко-миссияси номита келган хат-лар ва аризалар билан иш-лаш тўғрисида ахборот бер-ди.

Муҳамаа қилинган маса-лалар юзасидан тегишли қар-орлар қабул қилинди. Сўн-гра СССР халқ депутатлари съезди Мандат комиссияси тўғрисидаги ишлом лойиҳаси кўриб чиқилди.

Б. В. Гидасов ТАСС мух-бир билан суҳбатда мажлис якунларини шарҳлаб берди. Биз бугун кўриб чиққан асо-

сий масалалардан бири — хатлар билан ишлашдир, де-ди у. Шунини айтиш керакки, сайловчиларнинг хатлари, Мар-казий сайлов комиссиясига келган мақтўблар ҳақида бево-сита Мандат комиссиясига кел-ган хатлар мулоҳаза юритиш учун жиддий сабаблар. Мар-казий сайлов комиссияси но-мига жами 16 мингтадан кўп-роқ хат ва телеграмма, Мандат комиссияси номига эса сўн-гиди вақтда 400 тадан кўп-роқ хат ва телеграмма келди. Улар билан ишлаш қўлайроқ бўлиши учун биз хатларни ол-ти группалар бўлиб папкаларга солидик. Биринчисида сайлов ўтказиш чоғидаги бузилишлар-га тааллуқли хатлардир. Кел-аётган хатлар биз олдин қабул қилинган сайлов тўғрисидаги қо-нуннинг қамқилишлари борли-гидан далолат бермоқда, чун-ки амалда мутлақ тўғри сайлов ўтказиш мумкин бўлмаган. Белгиланган тартибдан озми-кўпми чекинишларга дуч кел-дик.

Шу сабабли, деб ўқтирди у, мандат комиссияси халқ депу-татлари сайловни тўғрисидаги қонун тўбадан ўзгариштириш, энг яхши — бекор қилиниб, қайтадан ишлаб чиқилиши ке-рак, деб ҳисоблайди. Ҳозир энг муҳими, вақтин ўтказмай, республикалар ва маҳаллий Советлар қабул қилаётган сай-лов тўғрисидаги қонунларда

кўзга ташланаётган салбий факторлар ва ҳодисаларни ҳи-собга олиш керак.

Сайловчилар учун шунини айтишим керакки, улардан жуда кўп хатлар, шикоятлар ва ари-залар келди. Биз буларни сайлов чоғида депутатликка номзодларнинг сиесий қараш-лари ва платформаларига қўши-лмаслик, деб таърифлай-миз. Лекин улар қонунга му-вофиқ сайланганлиги ва қонун-дан чекинишга йўл қўйилма-ганлиги сабабли депутатнинг сиесий қарашларини уни мандат-дан маҳрум қилиш учун асос бўла олмайд.

Хатларнинг яна бир груп-паси ахлоқ нормаларини бу-зиш, таржиман ҳолидаги маъ-лумотларни бузиб қўрсатиш ва шу қабилларга тааллуқлидир. Бу хатларда депутатлар муайян ахлоқ нормаларини бузишларини ҳақида маълумотлар келтирилган. Бу маълумотлар очик мунозараларда, телебаҳолада номзодларнинг муҳамаа қилиш чоғида сай-ловчилар фикрига таъсир қил-маган, депутатликка бу ном-зодлар ҳам овозларининг қўп-чилигини олдилар.

Сайлов кампанияси чоғида этика нормаларини бузишга келганда эса, деб таъкидлади комиссия раиси, шунини айтиш керакки, жамиятимизнинг сие-сий маданияти етарли даража-да юқори эмас ва шу сабаб-ли депутатликка номзодлар-

нинг ўзлари ҳам, айниқса ном-зодларни қўллаб-қувватлаш группаларининг ҳам о

ГАЗЕТХОН:

МАҚТАЙДИ

ШИФОБАХШ СЎЗ

Кексалар «Соғлигинг тумаи бойлигинг» деб беҳуда айтшмас экан. Афрон дие-рида ортирган жароҳатларим кейинги пайтда хуруқ қила бошлагач, бу гапининг маъносини чуқурроқ ҳис этдим. Дарҳақиқат, жонинг оғриб турган, дуненинг гўзаллигини, даврининг дорил-омонлигини ҳам кўзга кўришмас экан.

Тошкентдаги эндокринология илмий-тадқиқот институтининг хирургия бўлимига келганимда аҳволим оғир, минг бир ҳаёлда эдим. Бўлим шифокорлари илиқ қарши олишди, тасалли берди. Уларнинг самимий гапларидан кўнглим тоғдай ўсди, дардим аригандай бўлди. Устига устак, бу ердаги саломатлик посбонлари ўта билимдон, ўз ишининг ҳақиқий усталари ҳам экан.

Хуллас, хирургия бўлимининг С. Исмоилов, Ш. Қўзиев, М. Қишқир, А. Сақаров, Ш. Мустафоева сингари шифокорлари нафақат ўз билим-тажирибалари, балки шифобахш сўзлари билан ҳам даволадилар, дардига малҳам бўлидилар.

Р. АБАЗОВ,

байналмилатчи-жигитчи.

...ХАБАР ҚИЛАДИ

ДАВОЛАШ КОМПЛЕКСИ

Арнасой райони меҳнат-кашлари эндиликда қўшни районлар ёки област марказидagi касалхоналарга қатнашдан қўтилди. Яқинда уларга бу ерда «Ир-жарстрой» трестининг 19-механизациялашган кўма колоннасини қурувчилари барча кулайликларга эга бўлган даволаш комплекси барпо этилди. Шифохонанинг замонавий медицина асбоб-ускуналари билан жиҳозланганлиги беморларни комплекс даволашда қўл кел-моқда.

А. НОРМАТОВ.

...ТАНКИД ҚИЛАДИ

«ТЕЗ ЁРДАМ»ГА

ЁРДАМ КЕРАК

Кулда қишлоқ касалхона-сида бор-йўғи битта «Тез ёрдам» машинаси бор эди. Шу йилнинг апрелида у ҳам ёниб кетди.

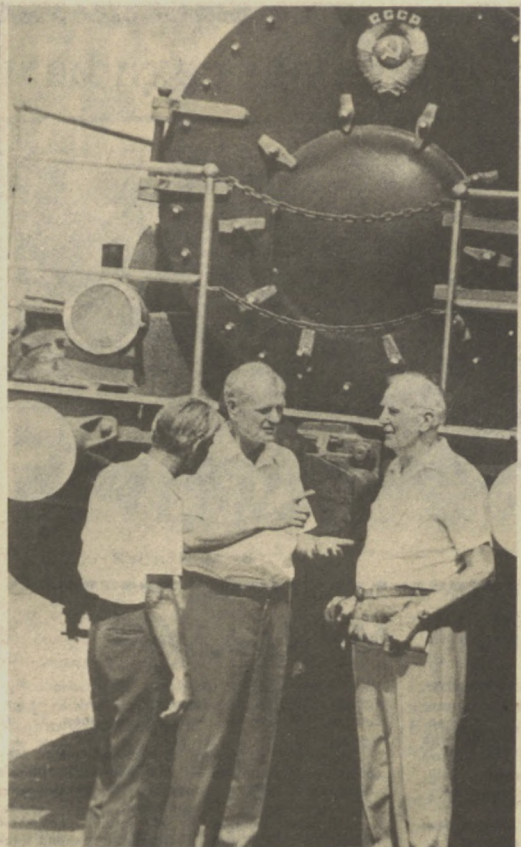
Медицина ходимлари ва қишлоқ аҳли район соғлиқни сақлаш бўлимига бу борада бир неча бор мурожаат этишди. Лекин бу нуфузли ташкилот ишчи ҳамон пайсалга солинмоқда. Беморлар «Тез ёрдам»нинг ёрдамига муҳтож.

Тўғри, «Россия» колхозга правлениеси касалхонага вақтинча фойдаланиш учун машина ажратди. Аммо у «Тез ёрдам»нинг ўзини бо-солмапти.

Хуллас, «Тез ёрдам»га ёрдам керак.

К. БУТАБОВЕ,

Хўжабод райони.

• Бугун—Темирйўлчилар кун

Мамлакатда ягона

Ўтган кунни эрта тонгдоқ Тошкентнинг марказий темир йўл вокзали олдидан одамлар билан гавжум бўлиб бошладилар. Тошкентликлар ва пойтахт меҳмонлари «Темир йўл» техникаси музейи» ёзуви майдонга кириш учун ошқардилар. Бир пайтлар ахлат уюмларига тўлиб кетган, озик-овқат моллари дўкончалари билан тўсиб қўйилган Салор соҳилининг манзараси бугун ўзгача. Соҳил бор-йўғи ярим йилга яқин муҳим кичида бутуллаб ўзгарди кетди. Ахлатлар чиқариб ташланди. Муваққат дўкончалар кўчирилди. Майдонча асфальтланди. Натижада унда ахиллаб бўйлаган локомотивлар ва вагонлар кўш нурдада жилаб қила бошладилар. Уларнинг кўпи асримиз бошларида ҳам йўловчиларга хизмат қилган эди.

Мана шу техникани қидириб топши, уларни йиғиш, қайта тиклаш ва жойлаштиришнинг ўзи бўлмади. Бунинг учун қарийб бир миллион сўм сарфланди. Аммо темирйўлчилар бунга ачинаётми.

— Уни, тарихимизнинг бир бўлигини авайлаб-ардоқлашганимиз кезида суратдан бўлса, — дейди кекса темирйўлчи, пенсионер Е. И. Сидоренко, — ҳозиргидан юз, балки минг марта кўп нарсани бой берган бўлардик. Музейга қўйилган экспозициялар ҳунар-техника билим юртларининг ўқувчиларига, студентларга ажойиб қўлланадиган сифатида хизмат қилади. Умуман эса у пойтахтимизнинг яна бир диққатга сазовор жойига айланди.

Музейга қирқ олтига нобб экспонат қўйилган. Аср тенгдоши — «ОВ» маркази машҳур паровоз ёнида тепловозлар ва электровозлар, қор тозалогичлар, турли мақсадларга мўлжалланган бошқа вагонлар қўйилган. Ҳаммаси бўлиб мингтага яқин буюм бор. Уларнинг кўпи экспозициялар заллари жиҳозланган вагонларга жойлаштирилди.

Экспонатлар билан танишар экансиз, Салор соҳили бўйлаб пийда кезишсангиз, истасангиз, махсус ётқизилган тор нали йўл бўйлаб мўъжазгина «Ешлик» ТУ—2 тепловозиде саёҳат қилишсангиз мумкин.

Бу — мамлакатда биринчи шундай музейдир.

Суратда: Е. И. Сидоренко (ўнгдан биринчи) темирйўлчилардан К. Н. Пахомов ва Б. И. Кравцовлар билан суҳбатлашмоқда.

С. МИХАЙЛОВ сурати.

Дунё овози

ХАБАРЛАР ОҚИМИДАН

• ЯНГИ ПРЕЗИДЕНТ

ТЕХРОН. ТАСС мухбири Равиш Мусин хабар қилади: А. А. Ҳошминий—Рафсанжоний расмий равишда Эрон Ислам Республикасининг президенти қилиб тасдиқланди ва ўзининг янги вазифаларини бажаришга киришди. Техроннинг шимолидаги илгари Эрон Ислам Республикасининг собиқ раҳбари Имом Хомейнининг халқ вакиллари билан учрашуви маросимлари ўтган Ҳамаран деган жойда мамлакат раҳбарлари шу йил 28 июлда мутлақ кўпчилик овоз билан сайлаган янги президентнинг ўз лавозимини эгаллашга бағишланган тантанали маросим бўлди.

Эрон Ислам Республикасининг раҳбари охтўлло С. А. Ҳаманеи Эроннинг олиқ дин арбоблари, таниқли давлат арбоблари, ҳукумат аъзолари ва жамоатчилик вакиллари қузурида президент А. А. Ҳошминий—Рафсанжоний мандатини имзолаган қузутиш кенгашининг қарорини тасдиқлади.

Шундай қилиб, Эрон Ислам Республикасида унинг ўн йиллик тарихи давомида мамлакатнинг тўрттинчи президенти ўз вазифасини бажаришга киришди. Маҳаллий қузутишчиларнинг таъкидлашларича, янги президентнинг яқин кунлардаги асосий вазифаларидан бири—ҳукумат тўзишдир.

• МИНИСТРЛАР КЕНГАШИ

МАНАҲУА. (ТАСС). Ғвatemala похтайтаде Марказий Америка мамлакатлари ташқи ишлар министрларининг кенгаши бошланди. Гондурас, Ғвatemala, Коста—Рика, Никарагуа ва Сальвадор вакиллари 5—7 август кунлари Гондурасда ўтказиш мўлжалланган олиқ даражадаги бўлажак регионал учрашу кун тартибин тейёрлаш билан шуғулланишди.

Олдиндан кутилгандек, кенгашда кун тартибининг асосий масаласи — Гондурас территориясиде жойлашган Никарагуа эскиликчиликчи қуроли тузилмаларини тарқатиб юбориш, кўчириш ва жойлаштириш масаласи теварегиде ўткир баҳслар бошланди. Гап шундаки, Сальвадор ҳукумати Фаренуадо Марти номи миллий озолиқ фронтни отрядларини тарқатиб юбориш тўғрисидаги масалани кун тартибига киритишни талаб қилмоқда ва бу билан Сальвадор кўзгалчиларини контррелладе теварегиде. Мелумки, Марказий Америка давлатлари ташқи ишлар министрлари ўринбосарларининг ўтган жума кунги учрашувида бундай қиёслаш рад этилган эди.

• МАГАЗИНДА ЕНГИН

НЬЮ-ЙОРК. (ТАСС). Тейаван оролдинда Тейбэй шаҳри яқинида жойлашган кўп қаватли магазинлардан бирини ёнғин қиқшиш натижасида 26 киши жароҳат олди.

Ассошиэтед пресс агентлигининг хабар қилишича, пайшанба кунини ўн қаватли бинонинг бошчида қаватда кундузи ёнғин қиқши, сўнгра у бошқа қаватларга тарқалди, кўнгина ҳа-ридорлар бино томига чиқиб олишди, улар вертолётлар ар-деминде кўтарилди.

Тейбэй полицияси вакиллари журналистларга хабар қилишича, маъмурият ёнғин натижасиде одамлар ҳалок бўлган бўлса керак, деб ҳисобламоқдалар: одамлар магазиннинг ҳали полиция ва ўт ўчирувчилар кира олмаган ҳоналарида бўлиб ўтган бўлишлари мумкин.

44 йил муқаддам қилинган дахшати жин-ионт шу кунгача ҳам инсо-ният бағрини тилка-пола этиб, виждонини азоблаб келмоқда. 1945 йил 6 август кунини Америка президенти Трумэн буйруғи билан Хир-осимага атом бомбаси таш-ланиб, бу шаҳар қулла-қун-чилиди. Орадан уч кун ў-тган — 9 августа Япония-нинг яна бир бошқа шаҳри

ХИРОСИМА ДАЪВАТИ

Нагасаки бошига ҳам шу қисмат тушди. Ушанда атом вабоси 300 мингдан ортиқ кишининг ёстигини қуритди. Улар Америка империализ-мининг жаҳонга ҳукмронли-ги даъвоси. Ўйлашда бегу-нох қурбонлар бўлидилар.

Америка В—52 бомбар-дирчи самолётининг эки-паж 1945 йил 6 августда бор-т журналига қуйидаги-ларни ёзган: «Эрталаб соат 8 дан 15 минут ўтди. Атом бомбаси ташланди. 43 секунддан сўнг қақнаш, зарбалар тўқини руй берди, самолёт чайқалди». Улар жуда ошқардилар. Уларда ерда нималар содир бўла-ётгани назар ташлашга ҳам фурсат йўқ эди. Мана 44 йилдирки, инсоният Хир-осимага қайта-қайта назар та-шламоқда. Бомбани ташлаган самолётнинг ўзигагина чай-қалгани йўқ. У бутун ерни силкипти юборди ва ушан-дан буён силкимоқда.

Хиросиманинг фожиали тақдирини милитаризмга хиз-мат қилаётган атом бомба-си инсоният учун нақадар хатарли эканлигини бутун жаҳонга намойиш этди. Шу

1 миллиондан ортиқ атом бомбаси мавжуд. Фақат биргина бомбанинг пор-лаши одамлар учун нақадар қийинатга тушганлиги, унинг қандай фожиаларга олиб келганлиги барчага маълум. Жаҳонда ҳар бир минут-да армия, қуроли-роғ ва ҳарбий тайёргарлик учун 1 миллиондан ортиқ доллар сарфланмоқда. Бу рақам ҳеч кимга сир эмас. Иккин-чи жаҳон уруши тугаганидан сўнг, деб таъкидланди «Уорлдвотч» тадқиқот таш-килотининг докладыда, бар-ча давлатларнинг ҳарбий мақсадлардаги харажатлари ниҳоятда кўпайиб, 17,5 триллион долларга етди. Жаҳондаги барча армиялар-нинг сони ҳозир 29 миллион ҳарбий хизматчига етган, яна 19 миллион киши са-ноатнинг ҳарбий соҳалари-да банд бўлиб турибди. Ана шундай кезде Осиё, Афри-ка, Латин Америкаси мам-лакатлари кўчаларда одам-лар очликдан силласи ку-риб, ҳалок бўлмоқда. Турли касаллик ва очликдан бир кеча-кундузда Ер юзиде 40 минг боланинг ёстиги қури-

• Фарғона воқеаларининг акс-садоси

ЯНА МИШ-МИШЛАР ҲАҚИДА

«Хавотирли миш-мишлар, елгон-яшиқ гаплар, қўпол миллатчилик хуружлари акс этган воқеалар ҳамон тарқал-либ турибди. Шунинг учун ҳам кўрқув, ноаниқлик туйғуси сақ-ланиб қолмоқда...» — дей-лади Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети комиссия-сининг яқиндагина эълон қил-ниб маълумотомасида. Уш-бу ҳужжатда Фарғона обла-стида июнь ойида бўлиб ў-тган фожиали воқеаларга баҳо берилган, партия, совет ва ҳуқуқни муҳофаза этиш ор-ганларининг бугунги вазифа-ри белгиланган. Ана шу сўз-ларда ҳозир панага ўтиб ол-ган бўлса ҳам, аммо қуролини тешламаган экстремистлар — миш-мишчиларнинг мақсадла-ри аниқ-равшан кўрсатилган. Бу фақат Фарғона водийси-гина эмас, республикадаги бе-ностисо барча регионларга та-аллуқлидир.

Ўзбекистон ССР Ички иш-лар министрлигининг матбуот группаси томонидан эълон қил-лиш учун тақдим этилган маъл-умотлар ҳам шундан делоп-латириб турибди.

Тошкентнинг Ленин райони-да, Куйбисhev кўчасидаги «Ма-гистраль» кафееси олдиде миллатчиликни тарғиб этгани, милиция ходимларига дўк-пў-лиса қилиб уларни ҳақорат қилгани, безорилик учун ўзини Тўғруновдан деб атаган граждон июль ойида кўлга олинган эди. Тошкент шаҳар ижроия комитети ички иш-лар бошқармасининг шу шах-сини ушлаган ходимларидан ик-ки серкентлар И. Исламов ва Н. Махматов, милиция старшинаси А. Самигушев, Фарғона воқеалари кезида Тошқоқ райониде хизмат сафариде бўлишган эди ва улар ана шу жанжаллики дар-ров танишди, у оммавий тар-тибсизликларга бош бўлган ўша ерлик «танишлариде» би-ри эди. Нега энди у ушанде жазосиз қолди? Уни Фарғона заминидан республика пой-тахтига қандай шомол ва нима мақсадда учирди. Шу ва шу-ға ўхшаш саволларга тергов жавоб бериши керак.

Сал илгерироқ Бўстонлик район халқ суди «Пахтакор» кўнглили спорт жамаитининг қоравули М. Қалибеве қилмиш-ларини очиб ташлаган эди, бу шахс Токсовоқ посёлкасида яшайди. У маҳаллий аҳолини ижозат берилмаган миллатчи-лик митингига чакирди. Кимки менинг сўзимга қирмаса, уй-жойига ўт қўяман, деб дағде-га қилди. Суд қарори билан жанжаллаш ўн кеча-кундузга қамалди.

Шундай қилиб, суви бўл-ғатмоқчи бўлганлар ўйлаб қи-ришлари керак. Йўл-йўлақой ана шуни айтмоқчимизки, ўтган

Яна миш-мишлар ҳақида гап очадиган бўлса, Ўзбекистон ССР Ички ишлар министрлиги матбуот группасининг ходими, милиция майори Б. Сафуюлов қуйидагиларни илтимос қил-ди:

— Матбуот группамизга кўн-гироқ қоқишиб сўраб қолиш-ди: Фарғона областиде мили-ция кадрлари етишмаётгани тўғриси, милиционерлар ял-писига бўшаб кетишавгани ростми, ишлашга қўрқиб қо-лишгани? Биз Фарғона ички ишлар бошқармаси бошлиғи, милиция подполковниги Р. Аб-дуллаевдан вазиятни ойдин-лаштириб беришни илтимос қилдик. У ходимлардан ишдан бўштиришни сўраб тушган би-рорте ҳам репортни ўқима-дим, деб жавоб берди. Ак-синча, ҳозир қарилки гаптини сураётган ветеран милицио-нерлар ариза ёзишиб, агар вазият тақозо этиб қолса, ана қилиб қилишга тайёр экан-ликларини айтмоқдалар. Шун-и сизге, яъни матбуотга маълум қилиб қўйсам бўладими? Бўлади, деб ўйлайман.

А. БАРАНОВ,

ЎЗТАГ мухбири.

Ракета базаларини тугатиш тўғрисида

Ўртача ва камроқ олислик ракеталари тўғрисидаги шарт-номалар мувофиқ Совет Итти-фониде ракета базаларини ту-гатиш ишдан этмоқда. Илгари ана шу базаларде шартнома-га ўзича олган ўртача ва кам-роқ олислик ракеталари жой-лашган эди.

(ТАСС).

• Шарҳловчи минбари

сабаб бу фония асло так-ролламаслиғи керак. Бу сўзларни бугун ўтаётган ядро қуролини таъқиқлаш халқаро кураш кунинде Ер юзидеги барча тинчликсевар кучлар қатъий такролламоқ-далар.

Дарҳақиқат, жаҳонда тўп-ланган ядро аслаҳахоналари тинчлик учун, ҳаёт учун катта хавф тудирмоқда. Агар Ер юзидеги жамаи ядро қуроли ҳисоблаб чиқилса, дахшати рақам пайдо бў-лади. Планетамизда ҳар би-ри Хиросимага ташлаган атом бомбасига тенг бўлган

моқда. Бу рақамларга қўни-қиб кетган Хиросима жаҳон халқларининг ягона уйда яшаватганлигини ва бир ке-мада эканлигини эслатмоқ-да.

«Ҳар бир киши оролча эмас, ҳар бир киши—қитъа-нинг қисмидир», — деб айт-ганди XVII асрда инглиз шоири Жон Донн. — Ҳеч қачон кўнгирик қим учун бонг уратганини сўра-ма. У сен учун бонг урмақда». XX асрда аяланиш ва жаҳон узра янграётган кўнгирик ном — Хиросимадир.

Кўнгирик Ер юзидеги ҳар бир киши умумий хавфсиз-лик учун жаовобгар эканли-ги тўғрисида бонг урмақда. Маълум бўлишича, ҳар чо-рак асрда бир авлод алма-шаёт экан. Биз бугун яшав-ган Ер фарзандлари — 281-авлодмиз. Бу авлод ўтмиш ва келажак ўртасидаги кўн-гирдик. Гап шундаки, ин-соният тарихининг 7 минг йилидан 5 минги эраминга қадар, 2 минги эса бизнинг даврга тўғри келади. Шу давр ичиде Ер юзиде 14 мингдан ортиқ уруш бўлиб, улар 3,6 миллиард кишин-инг ёстигини қуритган.

Ядро қуроли ва уни қў-оиб юмғунча элтувчи ҳар-бий техника восталари яра-тилиб, тоғ-тоғ уйиб ташла-нганлиги жаҳонни жаҳаннам ёқасига келтириб қўйди. Ҳаёт ва ақл-дорак мантиқи дахшати қурол ҳақида дарҳол барҳам беришни та-лаб этмоқда. Ялпи Хироси-ма ҳалокати хавфи ўз-ўзи-дан йўқолайди, унга қар-ши бир ёнадан деб чиқариб курашиш керак. Йўқса биз умумий хонадонда ерликлар-нинг сўнгги авлоди бўлиш-миз ҳеч қач эмас. Бу — ке-лажак кўпирги йўқолишини ва келажак бўламлигини аянглади. Умумий жаов-гарлик мезони ҳам мана шу! Хиросима бонги Ер юзиде-ги барча кишиларни тинч-лик учун курашда куч-қай-ратларни қучайтиришга даъ-ват этмоқда.

А. РҒЗИЕВ.

ТВ: ХАФТАЛИК ПРОГРАММА

7 август,

душанба

ЎЗТВ-1. 15.00 Ҳужжатли фильм. 16.15 «Тўй айланади». Бадий фильм. 17.30 Фильм-концерт. 18.00 Янгиликлар. 18.15 Ешлик. 18.45 Мультфильм. 19.00 Футбол. «Пахта-кор» — «Ростсельмаш». 20.50 Ахборот. 21.05 Дунё ва та-бурут тароналари. 21.30 Вре-мя. 22.05 Ахборот. 22.25 Келинг, бир қулишайлик.

МТ-1. 7.00 «120 минут». 9.05 Футбол шарҳи. 9.35 «Спут». Бадий фильм. 1-серия. 10.35 Концерт. 11.10 Кўнгирик теат-ри олами. 11.50 Концерт. 12.25 Ҳужжатли фильмлар. 17.40 1989 йил қўшиқлари. 18.00 Мультфильм. 18.30 Концерт. 19.00 Футбол шарҳи. 19.30 Виз ва экономика. 20.15 «Полтава». Поэма. 21.30 Время. 22.05 «Спут». Бадий фильм. 1-се-рия. 23.05 Дунё воқеалари. 23.20 Ешлар хабарномаси. 00.05 Сизга қўшиқ қўйлаб бераман. 00.50 Енгил атлетика.

МТ-11. 8.30 Гимнастика. 8.45 Илмий-оммабон фильм. 9.35 Ол-тинчи соната. 10.10 Италия-ли тили. 10.40 Мультфильмлар. 11.10 Киножурнал. 11.30 Бу дунёни ҳаёқололаштиришда. 11.45 «Тўрт танкичи ва ит». Бадий фильм. 5-серия. 12.35 Концерт. 13.00 Ҳужжатли фильм. 13.25 П. Лассманн ча-лади. 13.35 Болалар учун фильм. 14.35 Ҳужжатли фильм. 16.50 Янгиликлар. 17.00 Совет Иттифонига хизмат қилган! 18.00 Украина ССР Давлат те-лерадисоси. 19.30 Енгил атле-тика. 20.30 Хайрли тун, кичкин-тойлар! 20.45 Енгил атлетика. 21.30 Время. 22.05 Ҳужжатли фильмлар. 23.00 Тонгги почта. 23.30 Янгиликлар. 23.40 Фут-бол. «Спартак» — Жанубий Корея.

8 август,

сешанба

ЎЗТВ-1. 15.00 «Ойла сирла-ри». Бадий фильм. 16.30 Ис-сон ва табиат. 17.15 Мақтаб-ислохоти — ҳаётта. 18.00. Ян-гиликлар. 18.15 Ешлик. СССР кубогини. 18.55 Байналмилалчи жангчиларнинг оналари билан учрашу. 19.15 Тилга ёттибор... 20.00 Ахборот. 20.20 Пахтачи-лик тажириба ва муаммолар. 20.50 Манзарали фильм. 21.00 Концерт. 21.30 Время. 22.05 Ах-борот. 22.25 Ешлик.

МТ-1. 7.00 «120 минут». 9.05 Елги богда. 9.40 «Спут». Ба-дий фильм. 2-серия. 10.35 «Полтава». Поэма. 11.50 Кўн-гирчоқ театри олами. 12.40 «Бу булган... бўлган...». 16.05 А. Ладонинг савиятга рус халқ қўшиғи. 16.30 Ҳужжатли фильм. 17.00 Фильм-концерт. 17.20 Мультфильм. 17.40 Музи-кал эртан. 18.30 Партом ва қайта қуриш. 19.15 Дунё во-қеалари. 19.30 С. Рахманинов Л. Каваринскалар ижросида романслар. 19.55 Мультфильм. 20.15 Москва. Жаҳон музикали фестивали. 20.30 Олам кинока-мере кўзгусида. 21.30 Время. 22.05 «Спут». Бадий фильм, 2-серия. 23.00 Дунё воқеалари. 23.15 Эстонияда нималар со-дир бўлмоқда.

МТ-11. 8.30 Гимнастика. 8.45 Илмий-оммабон фильмлар. 9.15 Асрлар назаридан янграган куйлар. 10.00 Француз тили. 10.30 Илҳом. 11.00 Мультфильм-лар. 11.30 Янгиликлар. 11.40 «Тўрт танкичи ва ит». Бадий фильм. 6-серия. 12.35 Ҳужжат-ли фильм. 12.45 Француз тили. 13.15 Концерт. 13.30 «Петерс» Бадий фильм. 13.10 Ритмик гимнастика. 17.30 Янгиликлар.

17.40 Иттифондош республика-лар студияларининг фильм-лари. 19.00 В. Готолцева куй-лайди. 19.20 Ритмик гимнасти-ка. 19.50 Шеринг лаҳзалари. 19.55 Ортиқ қим ҳаётдан бир неча лаҳзалар. 20.30 Хайрли тун, кичкинтойлар! 20.50 Биз-нинг фондимиздан. 21.30 Вре-мя. 22.05 Иттифондош репуб-ликалар студияларининг фильмлари. 23.30 Янгиликлар.

9 август,

чоршанба

ЎЗТВ-1. 15.00 Кинопрогра-ма. 15.55 Телефильм. 16.35 «Малласоқ аёл». Бадий фильм. 18.00 Янгиликлар. 18.15 Мультфильм. 18.35 Мақтаб ўқувчи-ларининг СССР халқ депутати А. Омонов билан учрашу. 19.15 Адабий театр. 19.55 Рен-

лава. 20.00 Ахборот. 20.20 Ҳаёт бахш этиб. 20.50 Музикали программа. 21.30 Время. 22.05 Ахборот. 22.25 Кинокурса-тув.

МТ-1. 7.00 «120 минут». 9.00 Музикали эртан. 9.55 «Спут». Бадий фильм. 3-серия. 10.35 Муъжизаси-муъжизалар. 11.55 Кўнгирик театри олами. 12.45 Камалат. 16.05 Музикали ха-зина. 16.55 Ҳужжатли фильм. 17.25 Мультфильм. 17.45 Синга-пурнинг миллий байрами. 18.15 Халқ ижодети. 18.45 Тележур-нал. 19.15 Дунё воқеалари. 19.30 Ҳужжатли фильм. 20.00 Мультфильм. 20.10 «Маърака». Бадий фильм. 21.30 Время. 22.05 «Спут». Бадий фильм. 3-серия. 23.05 Дунё воқеалари. 23.20 Концерт.

МТ-11. 8.30 Гимнастика. 8.45 «Эвдочка» илмий-ўқув жур-нали. 9.30 Фильм-концерт. 10.00 Немис тили. 10.30 Мультфильм-лар. 11.00 Поэзия. 11.30 Янги-ликлар. 11.40 «Тўрт танкичи ва ит». Бадий фильм. 7-серия. 12.25 Концерт. 12.50 «Шарқий Сибирь». Киножурнал. 13.00 Немис тили. 13.30 «Менинг му-хаббатим — индибо». Бадий фильм. 17.30 Янгиликлар. 17.40 Оренбург оқшомлари. 18.30 Городни спорт. 19.05 Мордва АССР Давлат телерадиоси. 19.45 Концерт. 20.10 Хокимият ҳақи-да. 20.30 Хайрли тун, кичкин-тойлар! 20.45 Биз учини ис-таймиз.

• Воқеалар • Хабарлар • Шарҳлар • Яқшанба саҳифаси •

Ахборот

Нақшинкор «Алпомиш»

Чилонзор райониде очилган янги кафега ўзбек халқ оғзаки ижодидаги дostonларнинг афсонавий қаҳрамони «Алпомиш» номи берилди. Умумий оқатилиш корхонасининг таъки ва ички кўчаси кўрак. Бу ерда «Усто» бирлашмасининг хунармандлари ишлайдилар.

Нақшинкорлиги ишлари ба- жарилади. М. Обидов, И. Ражабов, Х. Толипов, А. Ахромов, О. Жабборов ва бошқа- лар халқ санъатининг жозибасини деворларга акс эттири- дилар.

«Усто» бирлашмаси хунар- мандлари Тошкентнинг Гага-рин кўчасидаги болалар кафе- си безагини ҳам ана шундай нафис безадилад. Бир гуруҳ усталар эса яқинда Пермь об- ластининг Чусовой шаҳридан қайтиб келдилар. Улар у ерда металлургия комбинатининг профлакторийси бизнесини ўзбек халқ амалий санъати айналарини руҳида безаб бе- ридилар.

Бирлашма келгуси ҳафтада усталарни Воронеж шаҳрига юборди. У ердаги қатор са- до магазинлари шарҳона ус- луб олади.

Қардошлик йўли

Тожикистонда 1 миллионга яқин ўзбек яшайди. Ўзбеки- стон ССРининг фақатгина Сур- хондарё областида эса қарийб 200 минг нафар тожик мил- латига мансуб аҳоли истиқо- мат қилади. Ҳуллас, ҳар кун ижтимоий йўловчи Душанба са- ри отласи, шунча йўловчи Тер- миз томон сафарга чиқади.

Шу йил 1 августдан йўлов- чилар яна бир қўлайликка эга бўлилад. Термиз — Ду- шанба ва Термиз — Шаҳри- туз авиалинилари очилди.

Бу ҳава йўллари, — дей- ди Термиз аэропорти бош- лиғи Х. Даводбоев, — воқеа меҳнаткашлар билан қўшни тожик халқи ўртасидаги дўст- лик алоқаларини янада муста- ҳкамлаш учун хизмат қи- лади.

«Муроқ» оромгоҳ

Олой тоғи этақларида ҳа- шаматли бино қад кўтарган. У турғулик йилларида Уш об- ласт Ленин районидеги «Ле- нин йўли» колхозининг «Кас- р» ҳисобланган. «Катталар» ана шу ерда ором олишар эди.

Эндиликда бу бино коопе- ративда дам олиш уйига айлан- тирилди. «Муроқ» деб атал- миш бу дам олиш уйининг ҳа- воси мушфур, салқин, ҳамма шероит муҳайт.

Дам олиш уйининг кела- жаги порлоқ, 300 ўринли ян- ги корпуси шига тушади, унинг олдига қўл ҳосил қилинади, 2000 йилларга борада 500 киши доволанадиган санато- рийга айланади. Чунки бу ер- да Тўқсулов ширбоҳи суви чиқади, — дейди «Муроқ» дам олиш уйининг директори Хушнатар Ҳамитов.

Азиз газетхон! «Яқшан- ба саҳифа»ларида бундан буён ҳам Сизни қизиқти- радиган турли хил мавзу- даги хабарлар, воқеалар, шарҳлар билан танишиб боришни истасангиз, «Со- вет Ўзбекистонига» 1990 йил учун обуна бўлишни унутманг.

Шатранж оламида

ТУҒРИ ЙЎЛ ТОПИШ

Узоқ давом этувчи кўп юришли кураш кўпинча пива- дай эндишликка олиб келади, шу билан бирга томонларнинг би- ринда бир пива остида бўлади. Бунчалик кичик устулик гала- ба қозониш учун отарилми? Бу саволга жавоб топиш учун фа- қат пивадай эндишликларни ўй- наш қондалар ва принципни- рини билиш лозим бўлади. Бун- нинг учун аввало донлар энг озлигида, яъни шох билан пив- да шохга қарши қонганда қан- дай кўп тутиш қоралигини ўр- ганиб олиш керак.

Назарияга кўра, донлар нис- батан шундай жойлашган пози- цияларнинг ўзи 160 мингдан ортиқдир. Бундай пивасиз ден- гизда қандай қилиб тўғри йўл- ни топса бўлади? Бунинг учун атғи 2-3 та оддийгина қонда- ни билиш керак экан. Анчагич- на кўп позициялар учун арок- ли кўп қондалардан бири — каварот қондаларидир. Уни пив- да шохнинг қўмағисиз фар- зига чиққонда бўлган қоллар- га қўйлади.

Наманган боғлари.

В. МОЛГАЧЕВ сурати

• Янги китоблар ДЕБОЧА

Қандай оғир рости гапни айтмоқ, Шейрлар ёзмоқ, Шейрлар ўқиш! Менинг беэб, тупорин назимин, Не бўлса ҳам бўлиб ёни.

Бу сатрлар яқинда Сурхон- дарё области босмақонасида чоп этилган «Дебоча» мак- мусини олиди. Бу шеър муаллифи Абдумурод Раҳмо- нов ҳали марказий нашрларда ўз асарларидан намуналар чи- қарган эмас. Сурхон водийси-

ларни ўрин олган. — Уюшмамиз гарчи норас- мий бўлса ҳам, қайта қуриш- га, демократияга хизмат қи- лади, — дейди области адабиёт- чилар уюшмаси ташкилотчи- ларидан бири, журналист Мах- муд Абулфайзов. — Унинг мақсади воқеа ёш ижодкорла- рини эзгу ишларга, комсомол- га хос жўшқин меҳнат қилиш- га даъват этишдир. Алмахан- ни эса ҳар уч ойда бир марта чиқариб туради. Келгуси йилдан қисса ва поэмалар, воқеа бахшлари ижоддан намуналар бериб борилади. Биринчи макмула 12 минг нускада босилди. Уни сотиш- ни области ашлари ўз зимма- ларига оладилар.

Н. ҲАЙИТҚУЛОВ,

ЮЗ ЙИЛ МУҚАДДАМ

«ТОШКАНД ШАҲРИНИНГ АҲВОЛИ». «Тошканд» шаҳрининг ҳоқими жаноби пол- ковик Путинцев жаноб Туркстон генерал- губернаторини ўшбу мартнинг 4 ичинисда Тошканд шаҳрининг чегарасида истиқбол қилган вақтда ул баланд даражаликка Тош- канд шаҳрининг ўшбу вақтдаги аҳоли хус- сида дофтери манзур қилибдур:

1-Тошканд шаҳри чегарасининг ичинда то- гин келадурган, Чирқиндан чиқадурган ва Бўзсув ва шунинг шаҳобчалари Қорасу ва Яланғоч ва Дарвозакент, Салор ва Годракен ва Кайқобус ва Шаара ва бошқа ариқлардан келган сулардан сугорилладурган ерларнинг масофатининг узунлиги, ва кенглиги 176 ча- қирим, яъни 176 кв. км экан.

2-Россия тарафидан Тошканд шаҳрининг янги шаҳрида аскарлардин ташқари 48 дин арбоблари, 811 дворянлар ва бошқа хизмат-

• Бу ажаб дунё

«Хўрматли редакция! Биз яқинда ёвётган ёмғирин қўли билан тўхтатиб қўйиш қобилиятига эга одам ҳақида эшитиб қолдик. Маълуматимизда, ҳуссан, ўлкамизда шу тоифадаги одамлар борми?

Ш. МУҲАММАДЖОНОВ, СССР Рассомлар уюшмаси аъзоси, М. САЛИМОВ, наққош.

Газетхонларинг ўшбу илтимосига кўра, ўрта Осиё экс- трасенслар тарихини ўрганиётган шарқшунос олим Махмуд Ҳасановга мурожаат қилиб, ўзига хос бу воқеани шарҳлаб беришни сўрадик.

ЁМҒИРНИ ТЎХТАТГАН ОДАМ

Ҳали мазкур комитетга олар экан. Бир кун у ўзига ганим киши- ни шу усул билан ўлдириб қўйибди. Бу хабар расмий идораларга етиб, уни тутиш учун Усмон ака бошлиқ груп- па юборилибди. Кишлоқ йўли тик бўлиб, кўтарилганда шун- дай жала кўйибдики, тийганок туфайли қадам босиш қийин бўлибди. Бир неча кундан кейин уни тутиб сод қилишган.

У киши эса ҳақиқатдан ҳам сирдан руҳий таъсир кўрсатиб, душманини ўлдирган ва ёмғир ёғдирганини тан олган экан.

Бу ҳикояни эшитганимда, шунчаки гапга қўйган эдим. Орадан анча йиллар ўтди, гайритабиий (экстрасенслар) қобилияти кишилар ҳақида мақолалар пайдо бўла бошла- ди. Инсон боласида ҳар хил қўллар борлиғи сир бўл- май қолди. Масалан, В. Г. Мессининг узоққа фикр юбориши, ўзгалар фикрини олсидан қабул қилиши, ун- қулаб ўлидек қотиб қоли- ши, чамаси 60 метрдан ода- ми ийқитиб юбориши («Эзми ҳақиқатда китоби») ҳайратланар- лидир. Жуна Давиташвилининг операция қилинган жойни био- тоқлар ёрдамида қўл тегиши билан жараҳат битишига эри- шиши, ўтмиш ёки келажакка бўладиган воқеаларни («Қўла- римни тинглаймиз» китоби) айтиб бериши ҳам диққатга сазовор.

Бу йил Москвада гайрита- биий кишилардан фойдаланиш ва уларни ўрганиш бўйича махсус ташкилот тузилди. Тошкентда ҳам шу мавзуга

қолаев шаҳрида истиқомат қилувчи А. Игнатенко Моска- да махсус марказ очиб та- раддулган. Мақсад — гайри- табиий қобилиятли одамлар таърибасини ўрганиш.

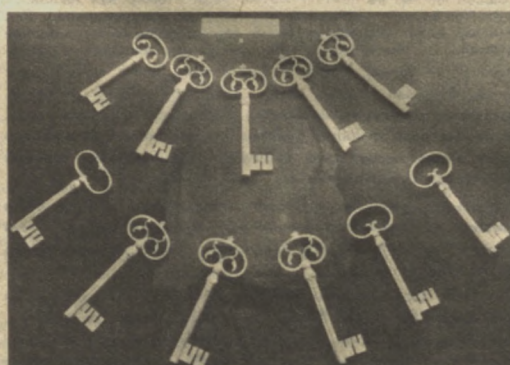
Игнатенконинг ёмғирни тўх- татгани ҳақида икки оғиз сўз: «...Ёмғир тўхтамай ёғарди. Ташқарига чиқганимизда Игна- тенко бирдан тўхтади, қафла- рини осмонга қаратиб, қўла- рини олдинга қўзди ва бир неча дақиқа қотиб қолди. Нақ кўз ўнгимда қорамтир булут пардаси чок бўлиб, фалак ариша бошлади, пага-пага бу- лутлар орасидан чарқлаб қуёш кўринди».

Шунингдек Игнатенко мақо- ла муаллифи Стеллага қўйди- гиларини айтиб берган: «1981 йили Бристолда, Литва олимпиада базасида шаяк шувачиларни руҳан мусобақа- га ҳозирлашда қатнашимга тўғри келди. Мусобақа бош- ланиши олдинда ҳава айинди. Ҳар кун ёмғир ёғавериб бе- зор қилди. Спортчи-но тренер- лар асбийлашардилар. Шунда мен булутларни қайдашга ки- ридим, 15 кун мобайнида беш-олти километр радиусда қуёшни очиб ҳавони қафла- рин билан тутиб турдим. Би- ласизми, бундай пайтда қаф- ларини энергия тарататганини тасаввур қиламан. Миллилаёт- ган зарра пайдо бўлиб, кейин йиртиларди. У қандайдир нурга айланиб, булутлар сари йўналиётганини кўришимча, шу аллоҳда турарман».

Энергия боғламини қуёш то- монга йўналтирдим. Нур бу- лутларга етиб борганда реак- ция ҳосил бўлатганини ҳаван тасаввур этман. Гўё чўн түп оғирлигини ҳис этсам. Ке- йин енгил титраш пайдо бў- ладди... Ҳаммаси шу».

Бугунга келиб, олимлар экс- трасенслар қобилиятига ало- ҳида эътибор бера бошладилар. Гайритабиий одамлар биоэнергия, биотон, биомая- дом, мия радиоси ва бошқа- лар орқали таъсир кўрсатади деган фикрлар бор бўлса-да, бироқ улар охиригача ўрга- нилгани йўқ. Игнатенконинг Москвада марказ очиб, бу борада чуқур изланишлар бўлишига йўл очётганининг ҳам бониси шунда. Яқинда тошкентлик журналист Р. Оби- дов Игнатенко ҳузурига Му- ҳаббат Норматовани олиб борди. У Муҳаббатнинг ҳар томонлама кўриб, унда ноёб қобилиятлар, аяқисса, тўғри диагноз қўйиш борлигини аниқлади. Уни шогирдликка қабул қилиб ва ўзининг бар- та қобилиятларини унга ўрга- тишга ваъда берди. Ажаб бериб, кейинчалик унингдан эмас, аввал Урта Осиёда юз ёмғир ёғдириш ва уни тўхта- тиш ҳодисаси Муҳаббат орқа- ли яна биз томонларга қайт- са...

Махмуд ҲАСАНОВ.

• Ўтмиш сағоси

ТОШКЕНТ ОЛТИН КАЛИТЛАРИ

Ўтмишда Тошкент дарвозаларининг олтин калитлари бўлган, деб ўқи- ларман. Улар нима учун асалган, ким асаган? Уша калитларни қаерда қуриш мумкин?

М. ҚАНОМОВ, ўқитувчи.

Тошкент Урта Осиёнинг энг қадимий шаҳарларидан бири бўлиб, унинг тарихи ўзига хос воқеаларга бой.

Қадимий даврларда Шарқ- дан Фарбога қўзилган Буюк йил қўли Тошкентдан ўтган. Жанубдан Шарқий Европада борадиган қарован йўли ҳам шу шаҳардан ўтган эди.

Феодал урушлар даврида шаҳарни босқинчилардан ҳи- мос қилиш учун Тошкент де- ворлари қўрган бўлган ва шай ҳолатда сақланган. XIX асрнинг 50-йилларида Тош- кентда 12 дарвоза: Лабзак, Таштепул, Қорасарой, Сағбон, Чаттаб, Қўча, Самарқанд, Қамолон, Бешёғоч, Қўзон, Қашқар, Қўймак дарвозалари мавжуд эди. Дарвозалар фа- қат урушлар давридагина эмас, ҳатто ҳар кун ке- курун берилгани, эрталаб очилган. Кечаси қирғиш ва чиқиш ман этилган. Бу даврда Тошкент Қўзон ҳолигига бўйсунган бў- либ, унинг йирқ савдо ва ху- нариймандлик марказларидан бири эди.

Генерал Черняев Тошкент- га келгач, шаҳарни кўздан ке-

чириб, Қўзи Калон меҳмони бўлиб, шаҳар бозорлари ва диққатга сазовор ерларини кўрди. Шахнатоҳур қабристо- нини зиярат қилди. Унинг қўр- сатмаси билан Тошкент дарво- заларининг 12 олтин калити ҳам тайёрланди. Академик Яхё Гуломов айтганидек, ша- ҳарнинг бу калитларини Пи- чоқчилик маҳалласида аша- ган заргар Абдураҳмон уста ясаган. Калитларнинг узунлиги 16 сантиметр бўлиб, ҳар қай- си калитга ясалган вақти 1282 хижрий (1865 йил) йили ва ҳар қайсисида алоҳида Тош- кент дарвозаларининг номи араб ҳарфлари билан ёзил- ган. Ҳар бир калитнинг оғир- лиги 135-147 граммгача бў- либ, соф олтиндан асалган. Генерал Черняев ҳужжат ва калитларни Петроградга йўл- лади ва ўз ҳаракатлари учун катта мукофот олади. Уни тайёрлаб берган Қўзи Калон ва бошқа маҳаллий амалдор- лар ҳам катта мукофотларга сазовор бўлибди. Бу калитлар аввал Петроградда, Охтир- революциясидан сўнг 1933 йилгача Ленинград қарбий му- заейда сақланди. 1933 йилде маданий ва тарихий ёдгорли- қларни сақлаш ва ўрганиш У- забекистон комитети раисси, ре- волюционер Нисомиддин Хў- жаевнинг ҳаракатлари билан Тошкентга қайтарилди. Бу ка- литлар узоқ йиллар давомиде Ўзбекистон халқлари тарихи музейи хитирида бўлиб, унинг 11 таси банкда ва 1 та- си музейда сақланган эди. Тошкентда антиқарв музейи ташкил этилган, ана шу 11 ка- лит ҳаммага намойиш этила- диган бўлибди.

М. СУЛТОНОВ, К. ТУСУНЛИЕВ, илмий ходимлар.

• Қизиқ гаплар

Энг бой киши

Бельгияда чиқадиган «Сур» газетаси маълумотларига кў- ра, жаҳондаги энг бой ўн нафар кишидан олтинтаси япо- ниялик экан. Тождор бойлар бундан мустасно.

Кун чиқар мамлакатининг темир йўл қироли Йошимаи Тсугуми ўн кишилик рўйхат- да пешқадамлик қилмоқда. Унинг бойлиги 15 миллиард доллар ҳисобланади. Унинг замонадош, собиқ экономика профессори Тайжиро Мори ик- кинчи ўринни эгаллайди. Унинг бойлиги 14,2 миллиард дол- лар.

Хавфли рақамлар

Европа қитъасида 1988 йил мартдан 1989 йилнинг марти- гача СПИД билан 9636 марта хасталаниш ҳодисаси қайд этилди. Жаҳон соғлиқни сақ- лаш ташкилотининг маълумот- ларига қараганда, ҳозирги пайтда Европанинг 31 мамла- катда СПИД билан оғирган 22609 киши бор. Хасталанган кишилар орасида эркеклар кўпчилиги бўлиб, улар умумий кўрсаткичининг 87,4 процентини ташкил этади. Беморлар- нинг 42 проценти 25 дан 34 ёшгача бўлган кишилар.

Ана шу касаллиқнинг асо- сий қурбонлари алоқисиз эр- кеклар, гомосексуаллардир. Кейинги таҳқиқот кишилар ора- сида бу хасталик гоғида кўпа- ра бориқмоқда. Маълумотлар- га кўра, 509 бола СПИД би- лан она сўти орқали касал- ланган.

Пайпоқ тўқиган сарқарда

Австрия фельдмаршалки граф Рамунда Мотевукоски XVII асрда энг қучли ҳисоб- ланган швед ва турк қўшин- лари устидан ажойиб галаба қозонган.

Қўмондон оддий кишиларга ўхшаб, хунерга қизиққан. Бу сарқарда пайпоқ тўқиш билан машғул бўлган. Фарзандлари у моҳирлик билан тўқиган пайпоқларини мазза қилиб ки- йиб юришар экан.

ОЛТИН БАЛИҚ: — Яна қан- дай истағинг бор, мол!

ЧОЛ: — Бир бўлак совун бўлса, нампирим йиғилиб қол- ган кирларни бир ёғли қилар- миди?

А. ҲАКИМОВ расми.

Бўйдоқлар мактаби

Япониянинг Осака шаҳрида очилган ўқув юрти фақат бўй- доқ эркеклар учун мўлжаллан- ган. Бўйдоқлар бу ерда айла- риб билан, суҳбат қилиш «ил- мин» эгаллайдилар. «Эркек- лар академияси» деб таъриф- ланган бу билим масканини унинг асосини Сатоси Ногут- ни муносиб умр йўлдошини то- пиш учун ёш эркекларнинг бундай билим эгаллаш мўҳим масала бўлиб турганини таъкидлашди. Психологларнинг таъкидлашча, бутунини кунда япон эркекларига махсус тай- яргарлини жуда керак. «Эркек- лар академияси» бундай му- аммоларни ҳал этишда қўл келмоқда.

Миллион қадам

Англиялик Ж. Мейган исми- ли советчи Америка қитъаси- ни Жанубдан Шимолга қараб пивда кезиб чиққан биринчи одам ҳисобланади. Советчи босган масофа узунлиги 35 минг 213 километрдир. Мута- хассислар бу киши сафар чо- гида 37 миллион марта қадам босганини ҳисоблаб чиққан- ди. Советчи учун 7 йил вақт сарф бўлди.

Муҳаррир У. УСМОНОВ.